

Huippututkimusyliopistojen verkosto LERU juhli 15-vuotista toimintaansa:

Bridging the world through science

Euroopan parhaiden tutkimusyliopistojen liitto LERU (The League of European Research Universities) juhlisti ansiokasta 15-vuotistaivaltaan Brysselissä 7.3. Vahvasti perustutkimuksen asemaa ja mahdollisuuksia EU:ssa edistävä LERU-verkoston jäsenistöön kuuluu 23 eri tutkimuspainotteista huippuyliopistoa, ml. Helsingin yliopisto, joka kuuluu verkoston perustajajäsenistöön.

Tilaisuuden aiheena oli ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti merkittävä tiedediplomatian käsite ja sen hyödyntäminen EU-tasolla. Tiedediplomatia on noussut Euroopan komission tutkimuskomissaarin Carlos Moedaksen komissaarikauden yhdeksi painotukseksi ja hän usein vertaa perustutkimusta diplomatian lippulaivaksi ja rauhan kieleksi. Tiedediplomatian vahvistuminen yleisesti Euroopassa kertoo myös EU:n tarpeesta profiloitua vahvana poliittisena toimijana ja yhteisten eurooppalaisten intressien puolustajana sitä kohtaavien sisä- ja ulkopoliittisten ongelmien edessä, kuten mm. Syyria, Ukraina ja Venäjä.

Tiedediplomatia; rationaalista, avointa ja universaalialia

Tiedediplomatia on käsitteenä vielä suhteellisen tuore vaikka ilmiö on hyvin vanha. Aiheesta alustaneen American Association for the Advancement of Science (AAAS) -tieteellisen seuran professori Marga Gual Solerin mukaan tiedediplomatialla voidaan viitata kolmeen eri tasoon; tieteelliseen neuvonantoon osana ulkopoliittisia aloitteita, kansainvälisen tiedeyhteistyön edistämiseen ulkopoliittikan keinoin sekä kansainväliseen tiedeyhteistyöhön, joka puolestaan vahvistaa valtioiden välisiä suhteita. Tiedediplomatian keskeinen ajatus on, että tieteen edustaessa rationaalisuuden, avoimuuden ja universaaliuden periaatteita, on se omiaan vahvistamaan luottamusta kansojen välillä.

EU:n osalta tiedediplomatia on haasteellinen kahdesta eri syystä; miten luoda jäsenmaiden omien kansallisten tiedediplomatiapolitiikkojen ohella EU:lle täydentävä ja ominainen rooli tiedediplomatiassa ja miten integroida tämä rooli EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittiseen globaalistrategiaan. Suosituksia ja välineitä EU:n yhteisen tiedediplomatian rakentamiseksi antaa tuore, Vrije Universiteit Brussel -yliopiston professorin Luk Van Langenhovenin komissiolle tekemä raportti [Tools for an EU Science](#)

Kansainvälinen tiedeyhteistyö EU:n prioriteetti

Haasteet, jotka liittyvät mm. terveyteen, energiaan, ilmastonmuutokseen ja kiertotalouteen, ovat maailmanlaajuisia ja niiden ratkaisemiseksi tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä. Komission

tutkimuksen puiteohjelman Horisontti2020:n kantavana teemana onkin ” Open to the World” tarkoittaen globaalien yhteiskunnallisten haasteiden ratkomista maailmanlaajuisesti. Puiteohjelman lähestymistapa on selkeästi entisiä ohjelmia osallistavampi globaalilla tasolla ja esimerkiksi tutkijaliikkuvuutta maiden välillä on helpotettu.

Kansainvälinen yhteistyö ei aina ole mutkatonta, kuten tutkimuksen pääosaston pääjohtaja Robert-Jan Smits muistutti paneelikeskustelussa. Tuoreena esimerkkinä hän mainitsi Sveitsin, jonka osallistumisen Euroopan unionin neuvosto jähdytti Horisontti 2020 -tutkimusohjelmaan vastalauseena Sveitsissä pidettyyn kansanäänestykseen, jossa päätettiin jättää allekirjoittamatta henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen Kroatia-pöytäkirja. Jähdyttämispäätös kumottiin joulukuussa 2016 Sveitsin kannanmuuttumisen myötä. Smits muistuttikin, että vaikka EU:n on kyettävä vuorovaikutukseen kaikkien kanssa, on olemassa rajoja siihen, miten pitkälle tiedettä voidaan käyttää diplomatiassa.

LERU:n pääsihteeri, professori Kurt Deketelaere painotti puheessaan Eurooppalainen tutkimusalueen (ERA) vahvistamista ja muistutti, että tutkimuksen sisämarkkinoiden syntymiseen tähtäävä aloite on vielä keskeneräinen. Tutkijoiden vapaata liikkuvuutta ja työskentelymahdollisuutta Euroopassa tukeva jäsenmaiden ja unionin yhteisaloitteen merkitys korostunee entisestään Brexitin myötä, jolloin tiedeyhteistyön ja tutkijoiden sekä opiskelijoiden liikkuvuuden vapaus tulee turvata kansainvälisillä sopimuksilla.